

Bylo nás pět – Karel Poláček

prezentaci zpracoval Vít Kološ

Karel Poláček

- žurnalista, humorista, prozaik
- židovský původ
- Rychnov nad Kněžnou
- 1892–1945
- demokratický proud
- Bylo nás pět

Bylo nás pět

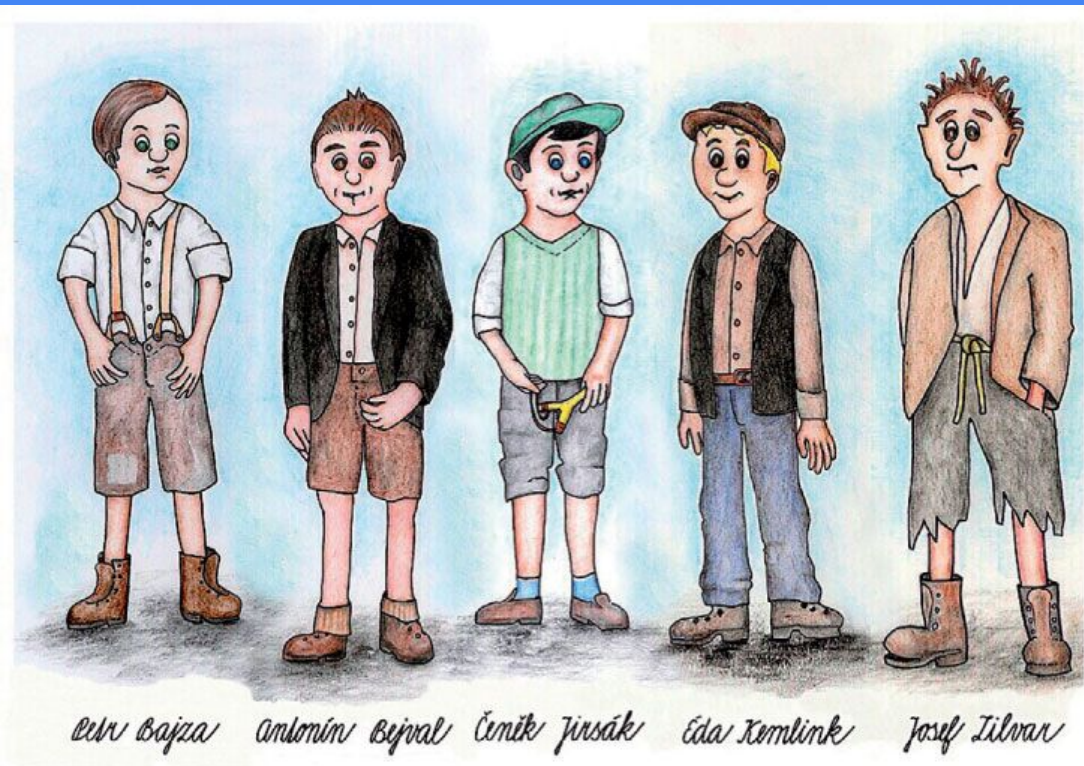
- humoristický román
- přelom 19. a 20. století
- malé město
- Petr Bajza

Děj

- příhody pěti kamarádů
- koupání v rybníce
- příjezd cirkusu
- Petrova nemoc
 - slon Jumbo
 - cesta do Indie
 - svatba Zilvara a princezny

Je jich pět

- Petr Bajza
- Antonín Bejval
- Čeněk Jirsák
- Éda Kemlink
- Josef Zilvar

Další postavy

- rodiče Bajzovi
- služka Kristýna
- Eva Svobodová
- slon Jumbo

Ukázky

Když jsme se vyváleli, tak jsem pravil: „Kdo se nejdřív osmělí?“

Všichni křičeli: „Já!“ Ale nejdříve se osmělil Éda Kemlink, ten vám má skok jako plavec závodník. Bejval a já jsme plácli do vody jako žába, ale Čeněk Jirsák skočil pozpátku, protože je hrdý. Ale předtím se pokřižoval.

Ten malý chlapec Venda Štěpánků taky vykřikl: „Já!“ a skočil do vody, jak to viděl u těch dospělých.

U Klobouku jest velká touň a my jsme si nevzpomněli, že Venda Štěpánků třeba neumí plavat. On taky neuměl.

A zmizel pod vodou, pak se vynořil, něco vykřikl, zase zmizel a polykal andělíčky.

„Ježíšmarjá!“ křičeli jsme. „On se utopí!“

Protože je tam vír a voda se točí pořád dokola a je tam plno kořenů, do kterých se zapletou nohy. Tak jsme stáli a křičeli a byli jsme polekáni, protože jsme nevěděli, co teď.

Jenom Zilvar z chudobince nekřičel, on nikomu nic neřekl a skočil do touně. Nýbrž plaval pod vodou a šmátral kolem sebe, vynořil se, kašlal vodu a pravil: „Už ho mám, už ho držím za vlasy!“

Eva Svobodová mne mockrát prosila, abych ji vzal s sebou na ten oheň, já jsem pravil, nevím, nevím, až podle toho, a skutečně jsem nevěděl, co mám dělat, jelikož dělat ohníčky není věc holčenců, ale hošenčů. Báł jsem se, že by se kluci koukali a Čenda Jirsák by se třeba příšerně šklebil, ačkoliv teď s ním chodím.

Ale když už mne moc mořila a pravila, že nevěděla, že jsem takový, tak jsem pravil: „Dobrá, tak pojd’“, ale hošům jsem o tom docela nic neřekl a přišel jsem s Evou rovnou na pole, kdy už tam všichni byli. A jak jsem s ní přišel, hned jsem se díval, jestli se hoši nebudou koukat a jestli se Čenda nebude příšerně šklebit. On už se taky chtěl příšerně šklebit, ale vtom Eva vytáhla kornout pražených mandlí a nabídla je všem.

Z toho jsem poznal, že Eva je chytrá, a každý ji za to chválil a všichni pravili, jenom ať přijde zas a ukradne doma pražené mandle, jelikož všichni hoši rádi pražené mandle. A Eva pravila, že zase ukradne, poněvadž ví, kde jsou, a doma to nevědí, že krade mandle.

Tak Zilvar pravil, aby Čenda přišel zítra kvíčerou k té benzínové pumpě, co stojí na náměstí v Kalkutě, a tam že si to s ním rozdá.

Čenda odvětil, že se mu to náramně hodí, jelikož ještě nebyl u svaté zpovědi, takže se může prát.

Zilvar pravil: „Dobře, tak je to hotová věc,“ a zase šel ke královské princezně a kouřil cikáro a mluvil k ní řeči a ona se na něho velice koukala.

Maminka se probudila a ulekla se, že usnula, a ptala se mne: „Copak, Petinko, že nespíš? Už je noc a všichni dobří lidé spí.“

„Maminko-jedináčku,“ pravil jsem – já jí někdy říkám jedináčku, jelikož maminka byla jediná a neměla ani bratříčka, ani sestřičku a kolikrát mně o tom vypravovala – „maminko-jedináčku, víš, že Pepek Zilvar z chudobince a ta královská princezna, co jsme ji viděli v cirkuse, jsou jako nevěsta a ženich?“

„Jdi!“ podivila se maminka. „To bych byla do nich nikdy neřekla.“

„Namoutěkutě!“ jistil jsem. „Oni spolu doopravdy, ale doopravdicky chodí.“

„Podívejme se na kujóna! A včera přece byl Pepek Zilvarů u nás v krámě koupit ocet a vůbec o tom nic neříkal. Ještě se ptal, jak se ti vede, a že tě dává pozdravovat.“

„No,“ pravil jsem, „to víš. On to bude každému věšet na nos, že chodí s princeznou, jelikož by se mu hoši smáli a on by pro ostudu nemohl z baráku.“

„Proč by se mu kluci smáli?“

„Jak by se mu nesmáli! Přece je to hanba, když hoch chodí doopravdy s d'oučetem.“

„Ale, ale, Petinko! Ty přece také chodíš s Evou od cukrářů.“

Rozzlobil jsem se: „To není prauda a nech si to! Já chodím s ní jenom tak. Čteme si v knížkách a ona mně dává mejdlíčko, co ukradne v kvelbě, a vůbec! Kdežto Pepek chodí s princeznou doopravdy a to je děsná hanba.“

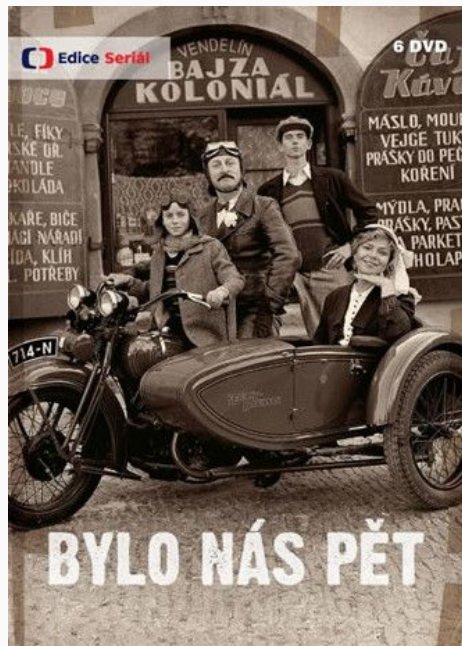
Jazyk

- kombinace spisovných a hovorových jazykových prostředků
- expresivní a nářeční výrazy, germanismy, zkomolená česká i cizí slova

kořauka, méblák, krempíruje, dolejšá, pabouk, pilijár, „To se vr!“

„A když táhl opičí muzikantský spolek městem a hrál pochod Castaldo, tak všichni lidé se koukali a malé děti za námi utíkaly. Opice třískaly do velkého bubnu, ramplovaly na bubínek, foukaly do plechů a pískaly klády net. A Čenda s nimi také šel a radši se koukal do not, aby se nemusil koukat na lidi, jak se na něho koukají.“

Seriál

Sousoší v Rychnově nad Kněžnou od akademického sochaře Michala Moravce.
Zleva: Pepek Zilvar, Čeněk Jirsák, Éda Kemlink, Petr Bajza a Antonín Bejval.